

॥ ६३ ॥ मनोरोधाशक्तस्यदानमेवश्रेयइत्याह सार्थोयथाप्रवसतोमित्रमेवंमरिष्यतोमर्त्यस्यदानंमित्रमित्यर्थः ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ दानस्यचित्तशुद्धिद्वारायज्ञादौयज्ञादेश्चचित्तैकाग्र्यद्वारासमष्ट्युपास्तौप्रवृत्तिहेतुत्वेनचउपकारकत्वमाह अतिथिरिति अग्निराहवनीयादिरूपः गवामृतक्षीरंतदेवसोमाख्यं होतव्यं सोयंसनातनोनित्यो धर्मः अमृतोमोक्षहेतुः तत्रद्वारमाह वायुःसर्वमिदंजगत्वायुरेवव्यष्टिर्वायुःसमष्टिरिति श्रुतेः पिंडब्रह्मांडात्मकवायुरूपत्वप्राप्तेर्मोक्षद्वारमित्यर्थः ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ उक्तलक्षणस्यवायोरपिसंहारेकिमवशिष्यतइत्याह सूर्यएकोविचरते सूर्यवच्चित्तकाशरूपआत्मैवास्तिअवस्थान्नयेतदभावेचप्रकाश्यसत्त्वासत्त्वयोःसूर्यइव कुतस्तर्हिप्रपंचभानमतआह चंद्रमाजायतेपुनःचंद्रमामनोभूत्वेतिश्रुतेर्मनएवाविद्यावशादुत्पद्यतेतच्चदुःखप्रदंजगत्कल्पयति अविद्यानिवृत्त्युपायमाह अग्निर्हिमस्यभैषज्यंअग्नि

यक्षउवाच किंस्वित्प्रवसतोमित्रंकिंस्विन्मित्रंगृहेसतः ॥ आतुरस्यचकिंमित्रंकिंस्विन्मित्रंमरिष्यतः ॥ ६३ ॥ युधिष्ठिरउवाच सार्थःप्रवसतोमित्रंभार्यामित्रंगृहेसतः ॥ आतुरस्यभिषङ्मित्रंदानंमित्रंमरिष्यतः ॥ ६४ ॥ यक्षउवाच कोतिथिःसर्वभूतानांकिंस्विद्धर्मसनातनं ॥ अमृतंकिंस्विद्राजेंद्रकिंस्वित्सर्वमिदंजगत् ॥ ६५ ॥ युधिष्ठिरउवाच अतिथिःसर्वभूतानामग्निःसोमोगवामृतं ॥ सनातनोमृतो धर्मोवायुःसर्वमिदंजगत् ॥ ६६ ॥ यक्षउवाच किंस्विदेकोविचरतेजातःकोजायतेपुनः ॥ किंस्विद्धिमस्यभैषज्यंकिंस्विदावपनंमहत् ॥ ६७ ॥ युधिष्ठिरउवाच सूर्यएकोविचरतेचंद्रमाजायतेपुनः ॥ अग्निर्हिमस्यभैषज्यंभूमिरावपनंमहत् ॥ ६८ ॥ यक्षउवाच किंस्विदेकपदंधर्म्यंकिंस्विदेकपदंयशः ॥ किंस्विदेकपदंस्वर्ग्यंकिंस्विदेकपदंसुखं ॥ ६९ ॥ युधिष्ठिरउवाच दाक्ष्यमेकपदंधर्म्यंदानमेकपदंयशः ॥ सत्यमेकपदंस्वर्ग्यंशीलमेकपदंसुखं ॥ ७० ॥ यक्षउवाच किंस्विदात्मा मनुष्यस्यकिंस्विदैवकृतःसखा ॥ उपजीवनंकिंस्विदस्यकिंस्विदस्यपरायणं ॥ ७१ ॥ युधिष्ठिरउवाच पुत्रआत्मा मनुष्यस्यभार्यादैवकृतःसखा ॥ उपजीवनंचपर्जन्योदानमस्यपरायणं ॥ ७२ ॥ यक्षउवाच धन्यानामुत्तमंकिंस्विद्धनानांस्यात्किमुत्तमं ॥ लाभानामुत्तमंकिंस्यात्सुखानांस्यात्किमुत्तमं ॥ ७३ ॥

वर्गभूत्वेतिश्रुतेर्वागेवतत्त्वमस्यादिकाहिमस्यसूर्याभिभावकस्याविद्याजाड्यस्यऔषधंनिवारकं भूमिःशरीरंतदेवमहदावपनंविद्याअविद्यायाश्चनिधानपात्रं इहैवसंसारित्ववदसंसारिब्रह्मभावोपिसाक्षाक्रियतइत्यर्थः ॥ ६८ ॥ अत्रद्वाभ्यांप्रश्नाभ्यांब्रह्मविद्यासूत्रंससाधनमुपक्षिप्तंततःसप्तभिस्त्वंपदार्थशोधस्ततस्त्रिभिस्तत्पदार्थशोधःससाधनःकृतः इदानींपुनःप्रकारांतरेणसाधनान्येवविदधत्तत्त्वंपदार्थयोरभेदंतत्त्वमस्यहंब्रह्मास्मीत्यादिमहावाक्यप्रतिपाद्यंदर्शयतिनवभिः किंस्विदेकपदमित्यादिना ॥ ६९ ॥ एकपदंएकमेवपर्यवसानस्थानं दाक्ष्येकत्त्वो धर्मःपर्यवसितइत्यर्थः एवमुत्तरत्र ॥ ७० ॥ उद्योगोदानंसत्यंशीलंचसेव्यंतत्रापिदानमेवपुत्रवदात्माभार्यावत्सखापर्जन्यवदुपजीवनंच आत्मप्रदत्वात्तूरमणीयफलत्वात्नादत्तमुपतिष्ठतीतिवचनेनोपजीवनहेतुत्वाच्चेत्याह किंस्विदात्मेति ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥